

The Impact of Social Actions on the Foreign Policy of the Russian Federation

Morteza Nourmohammadi*

Associate Professor of International Relations, Allameh Tabataba'i University

Ramin Ariyan Rad

M.A. in Central Asian and the Caucasus Studies, Allameh Tabataba'i University

(Date received: 6 May 2019 - Date approved: 7 Jun. 2020)

Abstract

Russia, as one of the republics left from the Soviet Union prior to its collapse, used to define its identity as a superpower and the life plan of its nation was based on Communist teachings. The collapse of the Soviet Union led to a change in the geography of Eurasia. The Soviet was divided into 15 countries and Russia succeeded the Soviet in international system. Although this country did not enjoy the same authority as the Soviet, it was still of great importance due to three reasons: possession of nuclear weapons, having veto power in the United Nations Security Council, and unique geographical situation. This collapse, once again, made the people of Russia face the problem of defining their identity or "self". Russians had to present a new face through which the world would identify the performance of this country as the heir to the Soviet Union in international scene. Just like any other government, the identity of Russian government is composed of two parts: the identity of the Self and the identity of the other. The identity of the other (the outside world) had not undergone change; therefore the government of the new Russia had to redefine itself once more. This redefinition of Russia took the shape of something in between being Western or not. But why was the West important for the definition of Russia's new identity?

Historical analysis shows that Russia has always been under attack by Western governments including the attack by Sweden after putting an end to the domination of Mongols, Napoleon war, World War I and World War II. The collapse of the Soviet Union was an opportunity for Russia to settle in the West but it did not happen. Russian leaders believed that the ideological fight was over. But Russia was a different nation than Europe. The four elements of Orthodox religion, Russian heritage, political system and the geography of Russia which constitute a great power have formed the identity

* E-mail: mnourmohammadi@atu.ac.ir (Corresponding author)

of Russian government. Russian leaders decided to determine their identity at a time when they found their identity sources were being attacked by the western world. Russia and the west experienced a period of collaboration and tension, but these collaborations did not continue. Some analysts of mainstream theories believe that the tensions between these two have a political and economic basis, but years of economic collaboration has not led to any convergence between Russia and the west.

Therefore, even though the Soviet lost its influence after its extermination, it inherited an entity which was still searching for a new position and was looking to preserve its historical and political legacy. The new Russia had to express its identity foundations apart from those which used to be expressed by the Soviet Union. For instance, why Russia did not interfere in Kosovo but, in the case of Georgia, it went into war with Georgian government even though there was the possibility of United States' support from Georgia? Why Russia separated Abkhazia and South Ossetia from Georgia? Why it insisted on interfering with Georgia's case despite the fact that Russia knew it was running the risk of being sanctioned by the west? Why did Russia, given the possibility of a military war against the West, decided to separate Crimean Peninsula from Ukraine? And why the heavy sanctions of the West, which based on annual statistics could undermine Russia's economy for 100 billion dollars, could not stop Russia from interfering in Ukraine? Why did Moscow decide to involve Syria's civil war against the Islamic State? In fact, it needs to be pointed out that with the collapse of the Soviet Union in 1991, Russia could see itself as a nation for the very first time in history. The Russian government should re-depict its identity in order to make itself known to others. Depicting this identity, stabilizing and guaranteeing it would imply social actions which would protect the identity security of Russian government. The question is how do social actions affect the foreign policies of the Russian federation and what is the reason for these actions? The research hypothesis is that doing social actions would guarantee Russia's identity security. Although ethical and philanthropic action is costly and against Russia's strategic interests and can weaken its physical security, Russia's identity security is guaranteed through these actions. . Actions such as aiding the United States in Afghanistan war and allowing the establishment of military bases in the commonwealth of independent countries were some of the ethical and philanthropic actions to show good will in collaboration to the fight against terrorism, but the results were unfavorable for Russian government. This led to the west trying to undermine the influence of Russia through revolutions in Ukraine,

Kyrgyzstan, and Georgia. Russia has protected its ontological security by sending troops to Tajikistan, disagreeing with the military presence of the United States in Iraq, Georgia's war and the independence of Southern Ossetia and Abkhazia, annexing Crimea and participating in Syria's war. In fact, the Russian government has taken a series of military actions by centralizing ontological security, a military action that has often been met with inaction by the West. It should be borne in mind that Russia, by introducing its identity components, has shown its importance to the West while the West has withdrawn from provocative measures by recognizing this identity. For example, the survival of the Assad regime has shown public opposition to US policies outside the traditional Russian borders. The policy of full-fledged presence in the Syrian war depicted the component of great power and showed the Western world that they had to recognize Russia's role in all world affairs as a great power.

Keywords: Ethical Actions, Identity, Ontological Security, Philanthropic Actions, Russia.





پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر کنش‌های اجتماعی بر سیاست خارجی فدراسیون روسیه

مرتضی نورمحمدی⁻

دانشیار روابط بین‌الملل، دانشگاه علامه طباطبائی

رامین آریان‌راد

کارشناسی ارشد مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، دانشگاه علامه طباطبائی

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۱۶ - تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۳/۱۸)

چکیده

با فروپاشی اتحاد شوروی در سال ۱۹۹۱، دولت روسیه برای شناسایی خود به دیگران باید هویت خود را بازتعریف می‌کرد. ترسیم این هویت و تثبیت و تضمین آن دربرگیرنده کنش‌های اجتماعی است که امنیت هویتی دولت روسیه را استمرار می‌بخشد. پرسش این است که کنش‌های اجتماعی چگونه بر سیاست خارجی فدراسیون روسیه تأثیر می‌گذارد و دلیل انجام این کنش‌ها چیست؟ در پاسخ، این فرضیه مطرح می‌شود که انجام کنش‌های اجتماعی سبب تضمین امنیت هویتی روسیه خواهد شد. این نوشتار توصیفی - تحلیلی و روش جمع‌آوری اطلاعات، بهره‌گیری از مدارک و اسناد اینترنتی و کتابخانه‌ای است. نتایج نوشتار نشان می‌دهد، اگرچه کنش اخلاقی و بشردوستانه پرهزینه و خلاف منافع راهبردی روسیه و کنش شرافتی خطرناک است و می‌تواند در راستای تضعیف امنیت فیزیکی آن باشد، اما با انجام آن کنش‌ها امنیت هویتی خود را تضمین می‌کند. اقدام‌هایی همچون یاری‌رساندن به آمریکا در جنگ افغانستان و اجازه تأسیس پایگاه‌های نظامی در کشورهای هم‌سود از کنش‌های اخلاقی و بشردوستانه برای نشان‌دادن حسن همکاری برای از میان‌بردن تروریسم بود، اما نتیجه‌ای معکوس را برای دولت روسیه به همراه داشت. در واقع، روسیه با فرستادن نیروهای نظامی به تاجیکستان، مخالفت با حضور نظامی آمریکا در عراق، جنگ گرجستان و استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا، پیوستن کریمه و حضور در جنگ سوریه، با انجام کنش شرافتی از امنیت هستی‌شناختی خود محافظت کرده است.

واژگان اصلی

امنیت هستی‌شناختی، روسیه، کنش‌های اخلاقی، کنش‌های شرافتی، هویت.

مقدمه

روسیه به‌عنوان یکی از جمهوری‌های به‌جامانده از اتحاد شوروی تا پیش از فروپاشی، هویت خود را به‌عنوان یک ابرقدرت و برنامه زندگی ملت خود را براساس آموزه‌های کمونیستی تعریف می‌کرد. فروپاشی اتحاد شوروی در سال ۱۹۹۱ جغرافیای اوراسیا را تغییر داد. اتحاد شوروی به پانزده کشور تقسیم شد و روسیه جانشین اتحاد شوروی در نظام بین‌الملل شد. اگرچه روسیه اقتدار اتحاد شوروی را ندارد، به سه دلیل همچنان اهمیت دارد: بمب اتم، حق وتو در شورای امنیت سازمان ملل متحد و موقعیت منحصر به فرد جغرافیایی. این فروپاشی، باری دیگر مردم روسیه را با بحران تعریف هویت یا تعریف «خود» روبه‌رو ساخت. روس‌ها باید از خود چهره‌ای جدید ارائه می‌کردند تا جهانیان با آن به شناسایی شیوه عملکرد این کشور به‌عنوان میراث‌دار اتحاد شوروی در صحنه بین‌الملل بپردازند. هویت دولت روسیه نیز به مانند دیگر دولت‌ها از دو بخش تشکیل شده است: هویت خود و هویت دیگری.

بررسی تاریخی نشان می‌دهد روسیه دائم از سوی دولت‌های غربی مورد تهاجم بوده است. برای نمونه می‌توان به جنگ ناپلئون، جنگ جهانی اول و جنگ جهانی دوم اشاره کرد. فروپاشی اتحاد شوروی فرصتی بود تا روسیه در غرب حل شود، اما این‌طور نشد. رهبران روسیه پس از فروپاشی بر این باور بودند که رقابت ایدئولوژیک به پایان رسیده است (Kullberg, 1994: 930). اما روسیه ملتی متفاوت از آن چیزی است که اروپا بود. چهار عنصر مذهب ارتودکس، نژاد روس، نظام سیاسی و جغرافیای سرزمین روسیه (Teper, 2015: 2) که مجموع آن قدرتی بزرگ می‌شود، هویت دولت روسیه را تشکیل داده است. رهبران روسیه زمانی دست به تعیین هویت خود زدند که دارایی هویتی خود را مورد تهاجم جهان غرب دیدند. روسیه و غرب دوره‌ای از همکاری و تنش را در پیش گرفتند؛ اما این همکاری‌ها نمی‌توانست ادامه پیدا کند. عده‌ای از تحلیلگران با اندیشه نظریه‌های جریان اصلی بر این باورند که تنش بین این دو، ریشه‌ای سیاسی و اقتصادی دارد، اما سال‌ها همکاری اقتصادی نتوانسته است میان روسیه و غرب همگرایی ایجاد کند.

در همین زمینه، پرسش این است که کنش‌های اجتماعی چگونه بر سیاست خارجی فدراسیون روسیه تأثیر می‌گذارد و دلیل انجام این کنش‌ها چیست؟ در پاسخ این فرضیه مطرح می‌شود که کنش‌های اجتماعی سبب تضمین امنیت هویتی روسیه خواهد شد. اگرچه کنش اخلاقی و بشردوستانه پرهزینه و خلاف منافع راهبردی روسیه و کنش شرافتی خطرناک است، اما مسکو با انجام آن امنیت هویتی خود را تضمین می‌کند، هر چند این اقدام‌ها برخلاف امنیت

فیزیکی آن باشد. در این نوشتار با توجه به مفهوم امنیت هستی‌شناختی، در پی آن هستیم که دریابیم یک دولت چگونه با اقدام‌هایی از هویت خود حمایت می‌کند و به دیگران نشان می‌دهد که هرگونه اقدام علیه مؤلفه‌های هویتی دولت، می‌تواند اقدام نظامی را در پی داشته باشد. سپس تأثیر امنیت هستی‌شناختی بر سیاست خارجی فدراسیون روسیه را تحلیل می‌کنیم.

چارچوب نظری

امنیت هستی‌شناختی را می‌توان بعد جدیدی از ابعاد مختلف امنیت توصیف کرد که چندین مکتب نظری و عملی را در خود دارد؛ مانند روانشناسی، جامعه‌شناسی، نظریه روابط اشیا، نظریه مدیریت عدم قطعیت و نظریه مدیریت ترس (Eivazzadeh Ardebili, 2012: 190). ایده امنیت هستی‌شناختی برای پاسخ به این دو پرسش شکل گرفت: چرا باید بدانیم چه کسی هستیم؟ و چگونه بفهمیم چه کسی هستیم؟ پاسخ آن بود که باید بدانیم چه کسی هستیم تا چگونه اقدام کنیم و این شناخت از خود در تعامل با دیگران به دست خواهد آمد (Greve, 2018: 5).

مفهوم امنیت هستی‌شناختی را اولین بار رونالد دیوید لائینگ^۱، روانپزشک اسکاتلندی ارائه کرد. وی استدلال می‌کرد که برای شناخت اختلال‌های روانشناختی باید به روابط متقابل بین افراد توجه کرد و افراد در ارتباط با دیگران حس قوی‌بودن را به نمایش خواهند گذاشت (Hansen, 2016: 2). ارائه این حس قوی‌بودن زمانی سبب دفاع از امنیت فیزیکی فرد می‌شود که همواره حفظ شود. مفهوم «امنیت هستی‌شناختی» را لائینگ در سال ۱۹۶۰ برای اشاره به «شخصیتی مستمر» ابداع کرد که موجودیتی پایدار و تام در واقعیت دارد و با ناپایداری و بی‌معنایی که می‌تواند تجربه‌های روزانه و یکپارچگی «خویش» را به خطر اندازد، در تضاد است (Chernobrov, 2016: 583). سپس آنتونی گیدنز این مفهوم را از ریشه‌های روانشناسی خارج و در جامعه‌شناسی با عنوان «امنیت وجودی» بررسی کرد (Ejdus, 2018: 2). گیدنز معتقد است فرد برای انجام فعالیت‌های اجتماعی خود به ارائه حس ثابتی از شخصیت نیاز دارد. اگرچه خاستگاه این مفهوم در اندیشه‌های گیدنز است، جیفر میتزن آن را وارد سیاست بین‌الملل کرد و تأثیر این مفهوم را در رفتار دولت‌ها مطالعه کرد و مطالعات روابط بین‌الملل را از مسائل فیزیکی به دنیای هستی‌شناختی دولت‌ها برد (Greve, 2018: 4). نظریه امنیت هستی‌شناختی اساس خود را بر آن نهاده است که دولت‌ها، همچون افراد، جدا از امنیت فیزیکی خود، نگران امنیت وجودی خود نیز هستند. این نظریه در پی آن نیست که امنیت

1. Ronald David Laing

فیزیکی را کم‌رنگ جلوه دهد، بلکه می‌خواهد توضیح دهد که برخی دولت‌ها با برتری دادن به امنیت هویتی خود، امنیت فیزیکی خود را تضمین می‌کنند (Zarakol, 2017: 50). امنیت هستی‌شناختی را می‌توان در دو بعد فردی و جمعی واکاوی کرد. این بررسی نشان می‌دهد امنیت هویتی که در فرد وجود دارد در جمع نیز بروز می‌کند و جمعیت به‌عنوان یک کل از فرد، بعد امنیت وجودی خود را در نظر دارد.

امنیت هستی‌شناختی در فرد، احساسی است که فرد با ابراز آن از نظر روانی، امنیت را تضمین می‌کند. در معنای فلسفی، هویت آن چیزی است که مشخص می‌کند یک شیء چیست. هویت، دارایی ذهنی بازیگران است که حالت‌های رفتاری و انگیزشی ایجاد می‌کند؛ بدین معنی که هویت بر پایه یک طبیعت ذهنی و منحصر به فرد استوار است که ریشه در خود ادراکی بازیگران دارد (Mitzen, 2004: 12). آنتونی گیدنز امنیت هستی‌شناختی را احساس امنیتی می‌داند که لزوماً در محیط ادراکی فرد وجود ندارد. امنیت هستی‌شناختی و تشویش و نگرانی وجودی دو عنصر برجسته نظریه امنیت وجودی گیدنز است (Ostrom, 2000: 40). گیدنز در پی آن است که اثبات کند امنیت یک بعد درونی نیز دارد که فرد با بروز آن در خارج از خود، تشویش و نگرانی از امنیت خود را کاهش می‌دهد. بنابراین یک فرد با تعریف هویت برای دیگران، ضمن آنکه می‌کوشد روایتی روشن از زندگی خود از تولد تا مرگ ارائه دهد، رفتار او برای تأمین امنیت خویش را توجیه می‌کند.

این مسئله در سطح دولت‌ها نیز قابل ارزیابی است. امنیت هستی‌شناختی در سطح دولت، امنیتی است که به دیگران به‌گونه‌ای معرفی می‌شود که درک کنند آن دولت برای حفظ امنیت خود یک سری اقدام‌ها می‌کند. میتزن معتقد است: «دولت‌ها علاوه بر امنیت فیزیکی، به دنبال امنیت هستی‌شناختی یا امنیت خود نیز هستند (Musavi Shafaei and Shapoori, 2012: 170). وی معتقد است که دولت‌ها نیز مانند فرد بر هویت خود پافشاری می‌کنند و با استمرار آن امنیت هویتی خود را ثابت نگاه می‌دارند (Mitzen, 2004: 1) تا در طول دوران از ذاتی پایدار برخوردار باشند (Mitzen, 2006: 34). برنت جی استیل معتقد است: «هر چند امنیت فیزیکی برای دولت‌ها اهمیت دارد، امنیت وجودی مهم‌تر است؛ زیرا تأمین آن هویت دولت را تحکیم می‌کند؛ یعنی نه تنها وجود فیزیکی آن، بلکه نخست، چگونگی نگرش دولت به خود و پس از آن، تصویری را تحکیم می‌کند که می‌خواهد برداشت‌های ثابتی از خود داشته باشند و «خود» دولت‌ها از طریق روایتی تکوین می‌یابند و حفظ می‌شوند که به کنش‌های سیاست خارجی عادی شده حیاط می‌بخشد» (Steele, 2008: 3). بنابراین امنیت هستی‌شناختی همانند امنیت فیزیکی به سیاست

خارجی یک دولت جهت می‌دهد (McSweeney, 1999: 51). دولت‌ها برای داشتن قطعیت در انجام امور مربوط به سیاست خارجی شان باید یک هویت برای خود داشته باشند که با توجه به آن، ضمن تعریف خود، دوام و استمرار را در اقدام‌های خود پی‌ریزی کنند.

کنش‌های اجتماعی، برگرفته از ارزش‌های وجودی یک دولت است و نتیجه کنش‌ها و روابط انسان‌ها است. این کنش‌ها نیازهای هویتی دولت‌ها را رفع می‌کند یا برعکس، در صورت خودداری دولت‌ها از این کنش‌ها، احساس هویتشان به‌طور اساسی مخدوش می‌شود و چنین خدشه‌ای به اندازه تهدیدهایی که متوجه تمامیت فیزیکی‌شان است، اهمیت دارد (Steele, 2008: 30). کنش‌های اخلاقی، پرهزینه، شرافتی و خطرناک هستند. کنش‌های بشردوستانه به منافع راهبردی و مادی دولت خدشه وارد می‌کنند، اما دولت‌ها به‌دنبال اقدام‌هایی اجتماعی‌اند که نیازهای هویتی‌شان را پاسخ می‌دهد؛ حتی اگر این اقدام‌ها به وجود فیزیکی‌شان لطمه بزند (Steele, 2008: 35). کنش‌های اجتماعی که برگرفته از ارزش‌های وجودی یک دولت است، در واقع توجیه‌کننده اقدام‌های غیرعقلانی در عرصه بین‌الملل است. برای نمونه، وقتی دولت روسیه وارد جنگ با دولت گرجستان شد اقدام ملموسی از سوی غرب و به‌ویژه آمریکا صورت نگرفت. احتمال دارد دلیل آن، شناسایی حساسیت روسیه نسبت به روس تباران دو منطقه آبخازیا و اوستیای جنوبی از سوی آمریکا بود. بنابراین دولت‌ها با تبیین هویت خود و اصرار بر استمرار آن، تصویر خود از اینکه چه چیزی برای آن‌ها جنبه امنیتی دارد را القا می‌کنند. در واقع، دولت‌ها ابتدا هویت خود را تعریف می‌کنند، سپس در راستای هویت خود، کنش‌های اجتماعی انجام می‌دهند. اقدام‌های اجتماعی یک دولت، نظام باورها در دیگر دولت‌ها را شکل می‌دهد و میزان حساسیت امنیتی یک دولت برای دیگران آشکار و سرانجام با امنیت هستی‌شناختی، امنیت دولت تضمین می‌شود.

مؤلفه‌های هویتی دولت فدراسیون روسیه

برای یک دولت مانند دولت روسیه می‌توان عامل‌های هویتی بسیاری نام برد. اما باید گفت عامل‌هایی وجود دارد که در طول تاریخ روسیه به‌عنوان یک ملت همواره وجود داشتند. مذهب ارتودکس، نژاد و قدرت بزرگ، سه مؤلفه اصلی هویت روس‌ها هستند که نشان می‌دهیم هر سه عامل در ضدیت با غرب است. در دوره‌ای از تشکیل فدراسیون روسیه همگرایی با غرب را شاهدیم، اما این همگرایی مقطعی، تنها برای رهایی از اقتصاد شکست‌خورده اتحاد شوروی بوده است. آندره کوزیرف وزیر پیشین امور خارجه روسیه،

هدف از اصلاحات و پذیرش بازار اقتصاد آزاد را توسعه روسیه می‌داند نه خوشنودی غرب (Hansen, 2016: 4). هویت دولت در روسیه زمانی شکل گرفت که روسیه از سوی غرب دائم تحقیر می‌شد. رسانه‌های غربی و پژوهشگران روابط بین‌الملل موضوع اصلی بحث خود را چگونگی فروپاشی اتحاد شوروی قرار دادند. در نتیجه، روس‌ها به بازتعریف هویت خود پرداختند. در واقع، ویژگی‌های خاص قومی روس - اسلاو، مذهب ارتودکس، نظام استبدادی تزار و ویژگی‌های جغرافیایی آسیایی - اروپایی که در مجموع قدرت بزرگ را تشکیل می‌دهند، مهم‌ترین مؤلفه‌های هویت ملی روسیه بوده‌اند (Teper, 2015: 4) که دوباره در چهره دولت روسیه نمودار شدند. نفوذ مذهب ارتودکس سال‌ها در دوره اتحاد شوروی سرکوب شد، اما قدرت خود را همچنان حفظ کرده است. نژاد روس همچنان در کانون توجه دولت‌مردان روس است (Cheskin and Kachuyevski, 2019: 3) و به دلیل شرایط تاریخی و فرازونشیب‌های بسیار، ملت روس را دولت‌گرا پرورش داده است. بنابراین سه هویت نژاد روس، مذهب ارتودکس و قدرت بزرگ بودن را می‌توان سه مؤلفه اصلی دولت روسیه نامید.

الف) مذهب ارتودکس

در متن قانون اساسی فدراسیون روسیه از چهار دین به نیکی یاد و از نقش تاریخی مذهب ارتودکس تقدیر شده است. فعالیت دیگر مذاهب بر اساس قانون «ادیان» در روسیه باید هر پانزده سال یکبار در این کشور به ثبت برسد (Cheskin and Kachuyevski, 2019: 5). این موضوع نشان از جایگاه ویژه مذهب ارتودکس در روسیه دارد. نهاد دین و نهاد دولت در ارتباط باهم به‌سر برده‌اند. زادواخین در کتاب سیاست خارجی روسیه و خودآگاهی ملی، خاستگاه اولیه هویت روسی را هویتی دینی می‌داند و می‌گوید: «روند شکل‌گیری تعریف هویت روسی در مقابل جهان پیرامون، کنستانتینوپل (استانبول) سمبل اولین حوزه فرهنگی و تا شکل‌گیری دولت روس و نقطه ثقل این حوزه بود» (Zadokhin, 2005: 30). به همین دلیل، کلیساهایی به‌شکل کلیسای سنت صوفیا (مسجد ایاصوفیه) استانبول در کی‌یف بنا شد. به این صورت استانبول در روند اولیه هویت روسی نقش انکارناپذیری داشت.

در دوران اتحاد شوروی نهاد دین و دولت همکاری‌های گسترده‌ای داشتند. با پیروزی انقلاب بلشویکی زنگ پایان دوران طلایی حضور و نفوذ کلیسای ارتودکس در دولت روسیه به صدا درآمد. کمونیست‌ها که بر اساس آموزه‌های مارکس دین را افیون ملت‌ها بیان می‌کردند، به پاکسازی باورهای دینی در اتحاد شوروی پرداختند. علت اصلی مبارزه با کلیسای ارتودکس

و باورهای دینی آن بود که تا قبل از انقلاب اکتبر پیوند محکمی میان دولت تزار و کلیسا برقرار شده بود و بعد از انقلاب نیز کلیسای ارتودکس از نیروی سفید علیه نیروی سرخ (بلشویک‌ها) حمایت می‌کرد. در دوران شوروی با مسلمانان نیز به شدت برخورد می‌شد. حکومت شوروی دست به اقدام‌های سرکوب‌گرایانه علیه مسلمانان می‌زد. به گونه‌ای که چاپ و نشر قرآن جرم محسوب می‌شد. استالین در دورهٔ لنین کمیسر امور ملیت‌ها بود و با اقدام‌هایی از توسعهٔ نهادهای مستقل اسلامی جلوگیری می‌کرد (Koolae, 2015: 63). در این دوره سقط جنین قانونی شد و نهادهای اجتماعی و وفاداری به دولت جایگزین خانواده و کلیسا شد. به این ترتیب، کفر گسترش یافت و کلیسا تعطیل شد. اما جنگ جهانی دوم نقطهٔ عطفی در روابط کلیسا و دولت در دورهٔ اتحاد شوروی محسوب می‌شود. در همین دوران نیز استالین در سال ۱۹۴۰ برای بسیج نیروها برای شرکت در جبهه‌های جنگ جهانی دوم در رویارویی با آلمان نازی، نگاه دوباره‌ای به احیای کلیسا داشته است (Koolae, 2015: 66). پس از آن در سپتامبر ۱۹۴۱ سازمان جنگجویان بی‌خدا^۱ منحل و فعالیت کلیسای ارتودکس آغاز شد. در ۴ سپتامبر ۱۹۴۳ استالین با سه تن از رهبران کلیسای ارتودکس دیدار کرد (Sanaei, 2015: 70)، اما پس از آن سرکوب دوباره ادامه یافت.

در دورهٔ گورباچف آخرین دبیرکل حزب کمونیست اتحاد شوروی، سرکوب مذهبی به شدت کاهش یافت. اجرای سیاست‌های گلاسنوست به نوعی آشتی دوباره‌ای بین دولت و کلیسا ایجاد کرد. سالگرد هزارمین غسل تعمید روسیه در صومعهٔ ترویتسه، ۶ تا ۸ ژوئیهٔ ۱۹۸۸ برگزار شد. در همین سال اساسنامهٔ جدید مجمع کلیسای تصویب شد. این موضوع سرآغازی بود برای بازگشت دوبارهٔ مذهب ارتودکس در صحنهٔ سیاسی و تأثیرگذاری آشکار آن بر زندگی مردم روسیه.

ب) نژاد روس اسلاو

در اواخر قرن نهم، بازرگانان و ماجراجویانی از اقوام جدید ژرمن و دانمارکی‌ها متوجه قسمت‌های دیگر اروپا شدند. این اقوام جدید وایکینگ‌ها بودند. قبیله‌ای از وایکینگ‌ها که نامشان روس بود وارد این ناحیه شدند و از آن پس به آن روسیه گفتند. در نتیجه از این تاریخ نام روس و روسیه بر سر زبان‌ها بوده است. مشکل اصلی هویتی نسبت به نژاد روس، زمانی آغاز شد که استالین همهٔ ملت‌های درون اتحاد شوروی را روس خواند. وجود نژاد روس در

1. League of militant atheists

جمهوری‌های به‌جامانده از اتحاد شوروی از دو جهت اهمیت داشت: روسیه نفوذ خود را به‌وسیله جمعیت روس تبار حفظ می‌کرد، اما وجود این جمعیت می‌توانست دستاویز تهدید روسیه نیز شود. برای نمونه، در جنگ گرجستان، حمله دولت تفلیس به جمهوری خودمختار آبخازیا و استان اوستیای شمالی سبب جان‌باختن مردم روس تبار منطقه و سبب ورود روسیه به یک جنگ جدید شد (Vendil Pallin and Westerlund, 2009: 402).

ج) قدرت بزرگ

روس‌ها ملتی دولت‌محور هستند و این موضوع از زمانی که این کشور به‌صورت امپراتوری بود اهمیت داشت. غرب همواره خود را از سوی دولت روسیه در خطر دیده است و روسیه نیز خود را متمایز از غرب می‌پندارد. گفتمان‌های حاکم بر هویت دولت روسیه که به سیاست خارجی آن جهت می‌دهد دو مؤلفه اصلی دارد: یکی پذیرش روسیه به‌عنوان یک قدرت مقتدر و بین‌المللی و دوم تمایز با غرب. باور به اینکه روسیه قدرتی بزرگ بوده است و باید در صحنه بین‌المللی با این کشور متناسب با این پیشینه رفتار شود و باور به وجود تمدن بزرگ که متفاوت از تمدن غرب است بر سیاست خارجی روسیه به‌ویژه از سال ۲۰۱۲ سایه انداخته است (Sanaei, 2015: 85). روسیه و غرب به‌دنبال تقابل‌نداشتن با یکدیگر هستند، اما تصور غلط و بروز تعصب‌ها و احساسات سبب شده است تا تقابل به وجود آید (Forsberg, 2014: 329). گسترش ناتو و اتحادیه اروپا، فقط هجوم به منافع ژئوپلیتیک روسیه برآورد نمی‌شود، بلکه روس‌ها بر این باورند که به هویت تمدنی آن‌ها نفوذ شده است. این سه انگاره بر سیاست خارجی روسیه تأثیر می‌گذارند: ۱. روسیه یک قدرت بزرگ است؛ ۲. سرزمین عنصر اصلی در عظمت روسیه است؛ ۳. روسیه از هویتی متمایز برخوردار است (Smith, 2013: 40). انقلاب اوکراین در سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ از دید کرملین کودتایی سازمان‌یافته علیه منطقه انحصاری و حیاتی هویت ملی روسیه بود. طی رویدادهای بهار ۲۰۱۴ مقام‌های روسی در ابتدا از اشاره مستقیم به «روس‌های پراکنده» به‌عنوان ابزار مشروعیت‌بخشی به اقدام‌های کرملین اجتناب کردند؛ اما پوتین این تابو را در سخنرانی ۱۸ مارس ۲۰۱۴ از میان برد. وی ادعا کرد که وقتی اتحاد شوروی فروپاشید، ملت روس اگر نه به بزرگ‌ترین اما به یکی از گروه‌های قومی بزرگ تبدیل شد که در سراسر جهان پراکنده‌اند (Sanaei, 2015: 43). بر همین اساس، پوتین تحریم‌های غرب علیه روسیه را نه به‌دلیل پیوستن کریمه به روسیه، بلکه به‌دلیل هویت ملی روسیه می‌داند. دولت روسیه هرگونه تهدید علیه امنیت هستی‌شناختی

خود را با ابزارهایی که در اختیار دارد، پاسخ داده است. روسیه با تحریم گرجستان، اخلال در تأمین نفت برای لیتوانی، لتونی و روسیه سفید، قطع گاز برای اوکراین و مولداوی و تعلیق حمل‌ونقل ریلی به استونی و حمله سایبری بر سیستم رایانه‌ای آن به دلیل اختلاف بر سر یک یادبود جنگی شوروی، آن‌ها را تنبیه کرد (Vendil Pallin and Westerlund, 2009: 405).

فورس برگ معتقد است مسئله میان غرب و روسیه مسئله‌ای فیزیکی نیست، بلکه درک از جایگاه یکدیگر است و ریشه آن به احساسات برمی‌گردد (Forsberg, 2014: 329). روسیه یکی از مبانی هویتی خود را قدرت بزرگ بودن در نظر گرفته است و قلمرو حکومتی خود را فراتر از مرزهای سنتی خود می‌پندارد. بنابراین نسبت به هرگونه تهدید این هویت، واکنش نشان می‌دهد. بررسی تاریخ ۲۵ ساله روسیه جدید نشان می‌دهد تاکنون چهار رویکرد هویتی به سیاست خارجی روسیه وجود داشته است. پس از فروپاشی اتحاد شوروی این اعتقاد در نخبگان روسی وجود داشت که دیگر عضوی از تمدن غرب هستند. برجسته‌ترین فرد در این رویکرد آندره کوزیرف وزیر امور خارجه پیشین روسیه بود. این دیدگاه که به آتلانتیک‌گرایی مشهور شد در دوره اول ریاست جمهوری بوریس یتسین آغاز و تا دسامبر ۱۹۹۲ رویکرد سیاست خارجی روسیه بود (Sanaei, 2015: 283). طرفداران این اندیشه معتقد بودند همه امور در سیاست خارجی باید تسهیل‌کننده روابط با غرب باشد. پس از این دوره، محافظه‌کاران روسی با یادآوری عظمت گذشته روسیه در ذهن‌ها، یتسین و کوزیرف را به نادیده‌گرفتن عظمت روسیه متهم کردند. طرفداران رویکرد اوراسیاگرایی معتقد به مذهب ارتودکس بودند و روسیه را بالاتر از آن می‌دیدند که دنباله‌رو غرب باشد. آن‌ها معتقد بودند که یتسین باید سیاست‌های چندگانه که شامل شرق و غرب می‌شود را پی‌ریزی کند.

یکی دیگر از رویکردهای هویتی، اسلاوگرایی بود که شعار آن حمایت از اقلیت‌های روس اسلاو در دیگر کشورها بود. در واقع، گرایش امپریالیستی در روسیه با میراث‌های مورد تأکید اسلاوها پیوندی نزدیک داشته است. حمایت از هسته‌ای شدن روسیه سفید، کناره‌گیری از همکاری با ناتو و تعهدناشتن به تحریم‌های غرب علیه سایر دولت‌ها از جمله یوگسلاوی و عراق ریشه‌هایی عمیق در حس اسلاوگرایی روسیه دارد. آخرین رویکرد که از زمان به‌قدرت‌رسیدن پوتین تقریباً بر همه جنبه‌های رفتاری در سیاست خارجی سایه انداخته است، روسیه‌گرایی اصیل است. مؤلفه‌های این هویت شامل احیای یک دولت اقتدارگرا در مسکو، حمایت اجتماعی از شهروندان، حفاظت از وضعیت قدرت بزرگ و تأکید بر حاکمیت مطلق مسکو بر تمامیت فدراسیون روسیه است (Bahrami Moghadam and Sotoudeh, 2015: 30).

امنیت هستی‌شناختی دولت فدراسیون روسیه

براساس نظریه‌های جریان اصلی همچون واقع‌گرایی و لیبرالیسم، انگیزه رفتار خارجی دولت‌ها تأمین قدرت، امنیت و ثروت است، اما بررسی رفتار دولت‌ها در بسیاری از مواقع را نمی‌توان براساس امنیت‌طلبی فیزیکی آن‌ها تبیین کرد. دولت‌ها گاهی در صحنه بین‌الملل تصمیم‌هایی می‌گیرند که با امنیت فیزیکی آن‌ها در تضاد است. برای نمونه، چرا کشور روسیه در مسئله کوزوو دخالت جدی نکرد، اما در مسئله گرجستان با توجه به اینکه احتمال ورود آمریکا به حمایت از گرجستان می‌رفت وارد نبرد با دولت گرجستان شد و جمهوری خودمختار آبخازیا و استان خودمختار اوستیای جنوبی را از گرجستان جدا کرد؟ چرا با اینکه روسیه احتمال می‌داد غرب با رخداد این جنگ ممکن است روسیه را تحریم کند همچنان آن را انجام داد؟ چرا روسیه در مسئله اوکراین با توجه به احتمال جنگ نظامی با غرب، کریمه را از این کشور جدا کرد؟ چرا پس از همکاری‌های روسیه در جنگ لیبی با غرب، روسیه تصمیم گرفت در جنگ سوریه در مقابل با غرب با فاصله گرفتن هزاران کیلومتری از مرزهای خود وارد صحنه نظامی این جنگ شود؟ این پرسش‌ها نشان می‌دهد که تصمیم‌های دولت روسیه نه تنها متأثر از منافع فیزیکی و محاسبه سود و زیان است، بلکه مؤلفه‌های دیگری نیز همچون انگاره‌های هویتی، کنش‌های دولت روسیه را شکل می‌دهد. امنیت هستی‌شناختی دولت روسیه در کنش‌های اجتماعی شامل اقدام‌های اخلاقی و بشردوستانه و اقدام‌های شرافتی تداعی می‌شود.

الف) کنش‌های اخلاقی و بشردوستانه

امنیت هستی‌شناختی دولت‌ها مجموعه‌ای از کنش‌های اجتماعی را به دنبال خواهد داشت؛ کنش‌هایی که تضمین‌کننده امنیت معنوی یا هویتی روسیه است. از میان کنش‌های اجتماعی، پرهزینه‌ترین آن کنش اخلاقی و بشردوستانه است. کنش اخلاقی اگرچه نشانه‌ای از همکاری سیاسی و فاصله گرفتن از مؤلفه‌های هویتی است، این موضوع می‌تواند به مرور زمان برای امنیت فیزیکی یک دولت خطرناک باشد.

شروع کنش‌های اخلاقی و بشردوستانه از دوره بوریس یلتسین، اولین رئیس‌جمهور روسیه است و تا دوره اول ریاست‌جمهوری پوتین ادامه داشت. کنش‌های اخلاقی زمانی از سوی این دولت انجام می‌شد که به دوره «فلج روسیه» مشهور بود. یلتسین تلاش کرد با همگرایی با غرب حسن نیت خود را نشان دهد. بنابراین بنیان‌های دیپلماسی روسیه در دوران وی «بازگشت به آغوش تمدن غرب» بیان شد (Hill, 2013: 109). نخبگان سیاسی روسیه که به

همگرایی با غرب تمایل داشتند، در نتیجه گسترش ناتو، شکست اصلاحات اقتصادی در داخل و جنگ بهار ۱۹۹۹ ناتو علیه صربستان که متحد روسیه محسوب می‌شد، زیر سؤال رفتند (Sanaei, 2015: 280). زمامداران روسیه گمان می‌کردند که با تعدیل در انگاره‌های هویتی و انجام کنش‌های اخلاقی، فرصت حضور بیشتری را در عرصه بین‌الملل به دست خواهند آورد.

اوج انجام این اقدام‌ها همکاری روسیه با ایالات متحده پس از رویداد ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ بود. در پرتو کمک‌های روسیه پس از ۱۱ سپتامبر به آمریکا، پوتین امتیازهای ویژه‌ای از آمریکا گرفت که می‌توان به این نمونه‌ها در صحنه داخلی اشاره کرد: به حاشیه‌کشاندن تدریجی سیاست‌مداران وابسته به یلتسین، حذف الیگارشی‌های مخالف برنامه‌های اقتصادی، سرکوب جدایی‌طلبان چچنی در قالب مبارزه با تروریسم و وضع قوانین محدودیت‌ساز نسبت به سرمایه‌گذاری خارجی در بخش صنایع راهبردی این کشور. در کنار این موضوع‌ها، آمریکا به روسیه اجازه داد تا به گروه هفت کشور بزرگ صنعتی بیوندد و آن به گروه هشت تبدیل شد. شاید این بزرگ‌ترین هدیه به روسیه برای ترمیم اعتبار بین‌المللی خود بوده است. اما روسیه با انجام این کنش اخلاقی مجوز ورود به مرزهای هویتی خود را صادر کرد. دولت روسیه و به‌ویژه پوتین خود را بازنده جنگ آمریکا در افغانستان و عراق می‌داند. به باور برخی مشاوران ریاست جمهوری روسیه، گسترش نفوذ آمریکا در آسیای مرکزی به دلیل کنترل منابع انرژی در منطقه برای خارج کردن اهرم فشار روسیه بر اروپا، گسترش ناتو به شرق، حمایت مستقیم آمریکا از وقوع انقلاب‌های رنگی در منطقه خارج نزدیک روسیه و طرح استقرار سامانه موشکی آمریکا در چک و لهستان، به‌طور مستقیم امنیت ملی فدراسیون روسیه را تهدید می‌کند (Vosooghi and Kheiri, 2016: 146). کنش بشردوستانه روسیه در یاری‌رساندن به آمریکا، پرهزینه‌ترین اقدام سیاست خارجی روسیه تا آن لحظه بود؛ چرا که سبب بروز سه انقلاب پی در پی در خاک سنتی روسیه شد. دولت روسیه می‌کوشید تا با اقدام‌های اخلاقی نوعی همگرایی را با غرب آغاز کند، اما این موضوع پرهزینه بود و نتیجه معکوس داشت. بازگشت از عوامل هویتی و فاصله‌گرفتن از مؤلفه هویتی با به‌خط‌انداختن امنیت هستی‌شناختی، امنیت فیزیکی را با مشکل روبه‌رو کرد.

ب) کنش‌های شرافتی

دولت روسیه بیشتر اقدام‌های خود در سیاست خارجی را در چارچوب کنش شرافتی که برخاسته از مؤلفه شرم است، تجزیه و تحلیل می‌کند. از محدود اقدام‌های شرافتی دولت روسیه

در دوره یلتسین فرستادن لشکر ۲۰۱ به مرزهای تاجیکستان و افغانستان بود. روسیه نگران بود که قدرت گرفتن اسلام‌گرایان در تاجیکستان زمینه گسترش آن در خاک روسیه را نیز فراهم کند. از سوی دیگر، رهبران منطقه نیز روسیه را به حضور نظامی در تاجیکستان ترغیب می‌کردند. اسلام کریم‌اف رئیس‌جمهور پیشین ازبکستان در این زمینه پیشرو بود. وی معتقد بود: «در مغز چنین افرادی (تندروهای اسلام‌گرا) باید گلوله خالی کرد. در صورت لزوم خودم به آن‌ها شلیک خواهم کرد» (Galeotti, 2018: 13). دخالت ازبکستان اگرچه به بهانه حضور اقلیت ازبک در تاجیکستان بود، در واقع برای خنثی کردن اندیشه اسلام سیاسی صورت می‌گرفت. این موضوع می‌توانست مذهب ارتودکس را نیز در تأثیر قرار دهد. مسئله تاجیکستان، مؤلفه هویتی قدرت بزرگ روسیه را نیز زیر سؤال می‌برد. بنابراین دولت روسیه باید از مؤلفه هویتی خود حمایت می‌کرد. دولت نوپای روسیه رنج مخالفت مسلمانان با اقدام‌های نظامی را به جان خرید، اما از هویت خود دفاع کرد. ضمن آنکه اقدام‌های نظامی روسیه در تاجیکستان مخالفتی را از سوی غرب به همراه نداشت. فرستادن تصاویر و اخبار هولناک از هجوم نیروهای امامعلی رحمان (با حمایت روسیه) به شهر دوشنبه، واکنش خاصی را از سوی دولت‌های غربی در پی نداشت. آن‌ها پذیرفته بودند که روسیه این اقدام را در چارچوب هویتی خود انجام می‌دهد. نزدیکی اسلام‌گرایان تاجیک در تاجیکستان و افغانستان در واقع، مذهب ارتودکس را با خطر روبه‌رو می‌کرد و سبب حساسیت روسیه شد. شایان توجه اینکه حضور نظامی روسیه زمانی اتفاق افتاد که این کشور در سال‌های همگرایی با غرب به سر می‌برد و دشواری‌های اقتصادی نیز نتوانست از حضور نظامی روسیه در آسیای مرکزی جلوگیری کند. نیروهای روسی هنوز هم در مرز افغانستان و تاجیکستان حضور دارند و قراردادی که میان پوتین و امامعلی رحمان در سال ۲۰۰۴ بسته شد حضور این نیروها را تا سال ۲۰۴۲ تضمین می‌کند. با ورود ولادیمیر پوتین و گذر از بحران‌های اقتصادی سیاست خارجی روسیه روندی تهاجمی را در پیش گرفت و اولین آن مخالفت با حمله آمریکا به عراق بود (Omidi and Rezaei, 2011: 110).

کنش شرافتی دیگر روسیه در جنگ گرجستان صورت گرفت. با روی کار آمدن ساکاشویلی سیاست‌های ضد روسی گرجستان آغاز شد. خروج از کشورهای مستقل هم‌سود، عضویت گرجستان در پیمان‌های گوام و ترابوزان، تشدید سیاست‌های پیوستن به ساختارهای یورو، میزبانی از سیستم دفاع موشکی آمریکا و پافشاری بر بستن پایگاه‌های نظامی روسیه در خاک گرجستان از تصمیم‌های دولت ساکاشویلی بود (Goble, 2016: 41). روسیه نیز در پاسخ، از

جدایی طلبان اوستیای جنوبی حمایت کرد. با حمایت‌های روسیه، اوستیای جنوبی با برگزاری همه‌پرسی در سال ۲۰۰۶ استقلال خود را اعلام کرد. حمایت روس‌ها از جدایی اوستیای جنوبی واکنش روسیه به انقلاب رنگی و تشدید سیاست‌های غرب‌گرایانه دولت جدید تفلیس بود (Vendil Pallin and Westerlund, 2009: 410). دولت ساکاشویلی تصمیم گرفت تا با حمله نظامی از جدایی این دو منطقه جلوگیری کند. کشتار صلح‌بانان روسی و جمعیتی از مردم روس تبار روسیه سبب شد تا روسیه با حمله نظامی و تصرف اوستیای جنوبی و آبخازیا استقلال آنان را تضمین کند.

در واقع برداشت روسیه از انقلاب رنگی در ذهن رهبران روسیه حس ناامنی ایجاد کرد. روسیه جدید یکی از مؤلفه‌های هویتی خود را نژاد روس عنوان کرده بود و هرگونه تعرض به آن حس ناامنی را در این کشور تشدید می‌کرد. پس از حمله گرجستان به اوستیای جنوبی و آبخازیا کاخ کرملین با صدور بیانیه‌ای از سوی رئیس‌جمهور وقت دیمتری مدودیف در ۸ اوت ۲۰۰۸ اعلام کرد: «شب گذشته، نیروهای مسلح گرجستان به نیروهای پاسدار صلح روسی و شهروندان غیرنظامی در اوستیای جنوبی تجاوز کردند. بیشتر شهروندان، زنان، کودکان و سالمندان که در اوستیای جنوبی جان باختند، از شهروندان فدراسیون روسیه بودند. برابر با قانون اساسی و قوانین فدرال، به‌عنوان رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه، وظیفه دارم از زندگی و شرافت شهروندان روسی در هر جا پاسداری کنم. این شرایط ما را وادار می‌کند گام‌هایی برداریم. ما اجازه نخواهیم داد مرگ هم‌میهنانمان بی‌کیفر بماند» (Medvedev, 2008). بنابراین روسیه با اقدام نظامی از نژاد روس حمایت کرده است.

با تعلیق توافق‌نامه همکاری با اتحادیه اروپا از طرف ویکتور یانوکوویچ، اعتراض‌های خیابانی در کی‌یف در ۲۱ نوامبر ۲۰۱۳ آغاز شد. تداوم این اعتراض‌ها و حمله معترضان به کاخ ریاست جمهوری سبب شد تا یانوکوویچ در فوریه ۲۰۱۴ به روسیه فرار کند. روسیه حکومت موقت در اوکراین را فاشیستی نامید و حق حمایت از اقلیت روس تبار در اوکراین و به‌ویژه کریمه را محفوظ دانست (Vosooghi and Kheiri, 2016: 140). شورش اجتماعی که در نوامبر ۲۰۱۳ پس از عقب‌نشینی ویکتور یانوکوویچ به دنبال فشار وارد کردن پوتین برای لغو امضای موافقت‌نامه پیوند تجاری با اتحادیه اروپا که در واقع پیوستن نهایی اوکراین را هموار می‌کرد، رهبران روسیه را متوجه این نکته کرد که کی‌یف، گهواره سه ملت اسلاو شرقی (روسیه سفید، روسیه و اوکراین) به دنبال جایگزینی هویتی روسی با هویت اروپایی است (Goble, 2016: 40). روسیه از کشورهای هم‌سود به‌عنوان پوسته خارجی روسیه در برابر

تهدیدها و خطرهای خارجی استفاده می‌کند و از نظر برژینسکی روسیه بدون اوکراین دیگر یک امپراتوری نخواهد بود.

اروپا نیاز اساسی به انرژی روسیه دارد و روسیه امپراتوری خود را براساس سلاح انرژی بنا کرده است. اوکراین خط ارتباطی برای تضمین تداوم این نقطه فشار بر اروپا است. در نتیجه، روسیه می‌داند برای قدرت بزرگ بودن در اختیار داشتن اوکراین ضروری است. وقتی دولت‌های غربی با حمایت از شورشیان اوکراین دولت یانوکوویچ را ساقط کردند، روسیه امنیت خود را به عنوان قدرت بزرگ در خطر دید. پیشنهاد آمریکا به اوکراین برای پیوستن به ناتو سبب تشدید حس ناامنی روس‌ها شد. بنابراین آن‌ها در جایگاه قدرتی بزرگ ظاهر شدند تا با پیوسته‌سازی کریمه، بین خود و کشورهای طرفدار غرب فاصله ایجاد کنند. تحلیل حرکت نظامی روسیه در تسخیر کریمه و سپس پیوسته‌سازی آن به روسیه، برداشتی بود که روس‌ها از نادیده گرفتن مؤلفه‌های هویتی خود از سوی غرب داشتند. روسیه کی‌یف را خاستگاه ابتدایی حکومت خود (Koolae and Sedaghat, 2017: 210) و احیای امپراتوری را در اتصال اوکراین به روسیه می‌داند.

نتیجه

بر اساس نظریه امنیت هستی‌شناختی همه دولت‌ها مجموعه‌ای از اقدام‌ها را برای تضمین امنیت هویتی خود انجام می‌دهند. کنش‌های اجتماعی همچون اخلاقی، بشردوستانه و شرافتی از نظر مادی برای دولت‌ها هزینه‌بر هستند، اما امنیت هویتی آن‌ها را تضمین می‌کنند. دولت روسیه نیز از سال ۱۹۹۱ با فروپاشی اتحاد شوروی اقدام به تعیین مؤلفه‌های هویتی خود کرد، اما به صورت عملی این مؤلفه‌ها از سال ۲۰۰۰ و با روی کار آمدن ولادیمیر پوتین نمایان شد. مؤلفه هویتی روسیه شامل مذهب ارتودکس، نژاد روس اسلاو و قدرت بزرگ با کنش‌های اجتماعی به سیاست خارجی روسیه جهت می‌دهد. از میان کنش‌های اجتماعی، پرهزینه‌ترین آن کنش اخلاقی و بشردوستانه است. کنش اخلاقی اگرچه نشانه‌ای از همکاری سیاسی و فاصله گرفتن از مؤلفه‌های هویتی است، این موضوع می‌تواند به مرور زمان برای امنیت فیزیکی یک دولت خطرناک باشد. اقدام‌هایی همچون یاری‌رساندن به آمریکا در جنگ افغانستان و اجازه تأسیس پایگاه‌های نظامی در کشورهای هم‌سود از جمله کنش‌های اخلاقی و بشردوستانه بود که اگرچه برای نشان دادن حسن همکاری و یاری‌رساندن برای از میان بردن تروریسم بود، اما نتیجه‌ای معکوس را برای دولت روسیه به همراه داشت. این موضوع سبب شد تا غرب

جسورتر از گذشته در پی کاهش نفوذ روسیه با ایجاد انقلاب‌های رنگی در اوکراین، قرقیزستان و گرجستان باشد. بنابراین انجام کنش‌های اخلاقی و بشردوستانه برای دولت روسیه هزینه‌بر بوده و نتایج معکوس داشته است.

در مجموع می‌توان گفت همه اقدام‌های روسیه از سال ۱۹۹۱ و تشکیل روسیه جدید در راستای ایجاد امنیت هویتی روسیه بوده است. کشورهایی همچون روسیه که سابقه تاریخی حضور در عرصه بین‌الملل را دارند با تعیین مؤلفه‌های هویتی ضمن شناساندن چهره خود به دیگر واحدهای نظام بین‌الملل اقدام‌های خود از جمله اقدام‌های نظامی را توجیه می‌کنند. بنابراین دولت روسیه از زمان تولد خود برای تضمین امنیت هستی‌شناختی خود دست به کنش اجتماعی زده است. کنش‌های اخلاقی و بشردوستانه روسیه برای ترسیم چهره هم‌سو با جهان انجام گرفت که نه تنها امنیت فیزیکی روسیه را با اخلاص روبه‌رو ساخت، بلکه امنیت هویتی روسیه را خدشه‌دار کرد. در جنگ آمریکا با طالبان روسیه با اجازه تأسیس پایگاه‌های نظامی با انجام کنش اخلاقی و بشردوستانه می‌خواست چهره خود را هم‌سو با جامعه جهانی ترسیم کند، اما این موضوع سبب شد آمریکا مسیر خود را برای نفوذ در منطقه آسیای مرکزی و قفقاز هموار کند. اما کنش‌های شرافتی اگرچه همواره خطر تقابل و جنگ با غرب را به همراه داشته است، ضمن تضمین امنیت هویتی روسیه، امنیت فیزیکی آن را استمرار بخشیده است. در واقع، دولت روسیه با محور قرار دادن امنیت هستی‌شناختی، دست به اقدام‌های نظامی زده است، اقدام نظامی که به‌طور معمول با واکنش نظامی غرب روبه‌رو نشده است. باید در نظر داشت روسیه با معرفی مؤلفه‌های هویتی، اهمیت آن را برای غرب به نمایش گذاشته است؛ ضمن آنکه غرب با شناسایی این هویت از اقدام‌های تحریک‌آمیز کناره گرفته است.

References

- Bahrami Moghadam, S. and A. Sotoudeh (2015), "Identity Debates and the Evolution of Russia's Foreign Policy", **Iranian Research Letter of International Politics**, Vol. 2, No. 4, pp. 23-43, (doi: 10.22067/jipr.v2i4.44308) [in Persian].
- Chernobrov, D. (2016), "Ontological Security and Public (Mis) Recognition of International Crises: Uncertainty, Political Imagining and the Self", **Political Psychology**, Vol. 37, No. 5, pp. 581-596 (doi: 10.1111/pops.1233).
- Cheskin, Ammon and Angela Kachuyevski (2019), "The Russian-Speaking Populations in the Post-Soviet Space: Language, Politics and Identity", **Europe-Asia Studies**, Vol. 71, No. 1, pp. 1-23, (doi: 10.1080/09668136.2018.1529467).

- Eivazzadeh Ardebili, H. (2012), "Interpretative Construction of Security in Terms of Constructivism", **Research Letter of International Relations**, Vol. 5, No. 19, pp. 187-216 [in Persian].
- Ejdus, F. (2018), "Critical Situations, Fundamental. Questions and Ontological Insecurity in World Politics", **Journal of International Relations and Development**, Vol. 21, No. 4, pp. 883-908, (doi: <https://doi.org/10.1057/s41268-017-0083-3>).
- Forsberg, T. (2014), "Status Conflicts between Russia and the West: Perceptions and Emotional Biases", **Communist and Post-Communist Studies**, Vol. 47, No. 3-4, pp. 323-331.
- Galeotti, Mark (2018), "Britain has no Clue Why its Punishing Russia", **Foreign Policy**, Mar. 27, Available at: <https://foreignpolicy.com/2018/03/27/britain-has-no-clue-why-its-punishingrussia/>, (Accessed on: 22/4/2019).
- Goble, Paul A. (2016) "Russian National Identity and the Ukrainian Crisis", **Communist and Post-Communist Studies**, Vol. 49, Issue 1, pp. 37-43, (doi: <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2015.12.006>).
- Greve, Patricia (2018), "Ontological Security, the Struggle for Recognition, and the Maintenance of Security Communities", **Journal of International Relations and Development**, Vol. 21, pp. 858-882, (doi: [10.1057/s41268-017-0108-y](https://doi.org/10.1057/s41268-017-0108-y)).
- Hansen, Flemming Splidsboel (2016) "Russia's Relations with the West: Ontological Security through Conflict", **Contemporary Politics**, Vol. 22, No. 3, pp. 359-375, (doi: [10.1080/13569775.2016.1201314](https://doi.org/10.1080/13569775.2016.1201314)).
- Hill, William H. (2013), **Russia, the Near Abroad, and the West**, Washington D.C.: Woodrow Wilson Center Press.
- Koolae, Elaheh (2015), **The USSR from Formation to Collapse**, Tehran: Ministry of Foreign Affairs [in Persian].
- Koolae, Elaheh and Mohammad Sedaghat (2017), "Ukraine Crisis and the Russian Military Doctrine", **Central Eurasia Studies**, Vol. 10, No. 1, pp. 205-220 [in Persian].
- Kullberg, J. (1994), "The Ideological Roots of Elite Political Conflict in Post-Soviet Russia", **Europe-Asia Studies**, Vol. 46, No. 6, pp. 929-953.
- McSweeney, B. (1999), **Security, Identity and Interests: a Sociology of International**, Edinburg: Cambridge University Press.
- Medvedev, D. (2008), "Statement by President of Russia Dmitry Medvedev", Available at: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/122>, (Accessed on: 12/4/2019).
- Mitzen, J. (2004), "Ontological Security in World Politics and Implications for the Study of European Security", Prepared for the CIDEL Workshop, Oslo, Oct. 22-23, Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.476.9317&rep=rep1&type=pdf>, (Accessed on: 20/6/2020).
- Mitzen, J. (2006), "Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma", **European Journal of International Relations**, Vol. 12, No. 3, pp. 341-370, (doi: [10.1177/1354066106067346](https://doi.org/10.1177/1354066106067346)).

- Musavi Shafaei, Seyed Masood and Mehdi Shapoori (2012), "Aspects and Impacts of Iran's Risky Geopolitics", **Strategic Studies Quarterly**, Vol. 14, Issue No. 54, pp. 163-192 [in Persian].
- Omidi, Ali and Masoud Rezaei (2011), "Legal Considerations in Russia-Georgia War", **Research Letter of International Relations**, Vol. 3, Issue No. 6, pp. 103-133 [in Persian].
- Ostrom, Elinor (2000), "Collective Action and the Evolution of Social Norms", **Journal of Economic Perspectives**, Vol. 14, No. 3, pp. 137-158.
- Sanaei, Mehdi (2015), **Russia, Society, Politics and Government**, Tehran: Samt [in Persian].
- Smith, Martin A. (2013), "Russia and Multi Polarity since the End of Cold War", **East European Politics**, Vol. 29, No. 1, pp. 36-51, (doi: 10.1080/21599165.2013.764481).
- Steele, Brent J. (2008), **Ontological Security in International Relations. Self-Identity and the IR State**, London and New York: Routledge.
- Teper, Yuri (2015), "Official Russian Identity Discourse in Light of the Annexation of Crimea: National or Imperial?", **Post-Soviet Affairs**, Vol. 32, pp. 1-19, (doi: 10.1080/1060586X.2015.1076959).
- Vendil Pallin, Carolina and Fredrik Westerlund (2009), "Russia's War in Georgia: Lessons and Consequences", **Small Wars and Insurgencies**, Vol. 20, No. 2, pp. 400-424, (doi: 10.1080/09592310902975539).
- Vosooghi, Saeed and Mostafa Kheiri (2016), "Ukraine: the Arena of Confrontation between the West and Russia", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 22, No. 94, pp. 133-158 [in Persian].
- Zadokhin, A. G. (2005), **Russia Foreign Policy and National Interest**, Translated by Mehdi Sanaei, Tehran: Abrare Moaser [in Persian].
- Zarakol, A. (2017), "States and Ontological Security: a Historical Rethinking", **Cooperation and Conflict**, Vol. 52, No. 1, pp. 48-68.